

Pozno priznanje

Mija Repovž

etkovo dogajanje na celjskem sodišču je Vseslovenskemu združenju malih delničarjev (VZMD) prineslo kar nekaj zadoščenja. Na sodišče je prišel Italijan Pierpaolo Cerani in umaknil pred časom vloženo tožbo. Z njo je prej dokazoval, da je bila »stopniščna skupščina delničarjev«, ki je s pomočjo združenja malih delničarjev pred meseci potekala pred vhomom v Pivovarno Laško, nezakonita in zato nična. Nekdanji predsednik uprave pivovarne Boško Šrot pa naj bi kot priča priznal, da je njegova ekipa sklep o preklicu skupščine delničarjev na vrata svoje upravne stavbe obesila prepozno in da so bili tako skupščina in njeni sklepi veljavni.

V kolobocijah Šrotovega imperija je VZMD po lastnem prepričanju tokrat uspelo ubraniti koristi malih delničarjev. Ali je res tako, bo pokazala odločitev sodišča, predvsem pa nadaljnji razvoj v prizadetih podjetjih. Če bo sodišče razsodilo v njihov prid, bo to koristno tudi za osnovno higieno v odnosu do malih delničarjev nasploh.

S certifikatsko privatizacijo sredi devetdesetih let so mali delničarji kot celota v marsikaterem podjetju imeli prevladujoč lastniški delež. Ker so delnice na veliko prodajali, se je z leti njihov delež hitro zmanjševal. Prodane delnice so navadno končale v rokah menedžerjev in drugih financ veščih ljudi, ki so v primerjavi z neukimi drobnimi lastniki dobro vedeli, kakšna sta dejanski položaj in vrednost podjetja. Hkrati so se pojavljali tudi novi mali delničarji, bodisi posamezniki ali podjetja, ki so z naložbo v delnice želeli čim donosneje naložiti svoje prihranke.

Mali delničarji so bili v zadnjih petnajstih letih pri nas v glavnem nemočni, včasih pa tudi žrtve grdih prevar. Ob velikem poku privatizacije približno 1400 družbenih podjetij je bilo to deloma neizogibno. Slovenija ni imela ustreznih in usposobljenih institucij (nadzornih in drugih), ki so potrebne za kolikor toliko pregledno finančno življenje v kapitalizmu. Tudi predpisi so se delali na vrat na nos. Hkrati pa so vseskozi delovali lobiji

tistih, ki so v kaotični množični privatizaciji videli priložnost za obogatitev. Upravljalci pidov so se na primer zelo uspešno upirali uvrstitvi delnic na borzo. Po predvidevanjih so tako vsaj 40 odstotkov pidovskih delnic po bagatelnih cenah zase in svoja slamnata podjetja pokupili na »sivem trgu« kar sami upravitelji pidov.

Mali delničarji so se v posameznih primerih nesprijemljivega početja tako ali drugače poskušali upreti. Le redki pa so se odločili za sodno pot, ki je lahko edina učinkovita. Zahteva namreč pravno znanje, denar, čas in povezovanje.

Toda niti sčasoma niso bili mali delničarji nič bolje zaščiteni. V zadnjih letih so se začeli menedžerski prevzemi velikih podjetij, še en zanje neugoden pojav. Zakonodaja prevzeme dopušča, pomembno pa je, kako so izvedeni. Menedžerji bi morali malim delničarjem, ko jim ponudijo odkup njihovih delnic, ponuditi pošteno ceno, a so se tudi pri tem dogajale anomalije.

Težko je reči, da so bili mali delničarji žrtev zavestnega komplota med politiko in gospodarstvom oziroma kandidati za nove bogataše. Nekateri finančni ministri so namreč skušali okrepiti njihov položaj. Toda taki poskusi so se praviloma slabo končali, če ne prej, pa v parlamentu, kjer so zlobirani poslanci zablokirali predpise v njihovo korist. Prav dolgoletna nemoč malih delničarjev je eden od razlogov, da je bila privatizacija nekdanjih družbenih podjetij tako protislovna, socialno boleča in nemalokrat na robu zakonitosti.

Šele pred štirimi leti se je pojavilo Vseslovensko združenje malih delničarjev. Sprva ni bilo uspešno, v zadnjem obdobju pa je dobilo nekaj pomembnih bitk. Očitno se je marsičesa naučilo; v posameznih slovenskih delniških družbah vodi male pravniške vojne, na delničarskih skupščinah se v zadnjem času pojavlja z odvetnikom, o svojem delovanju obvešča javnost itd.

Nekaj je spremenila tudi kriza. Grdo početje je postalo bolj nesprijemljivo, malim delničarjem pa se začenja tiho priznavati, da so bili v marsičem žrtve toleriranih anomalij. Tudi oblast bo do njih hočeš nočeš morala postati občutljivejša. Že zato, ker so mnogi med njimi del večinskega dela prebivalstva, ki čedalje bolj čuti ekonomsko in socialno stisko, in se s stanjem noče več kar tako sprijazniti.